

เขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่ชายแดนกับการรองรับ AEC

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2

สำนักวิชาการ

ในปี 2558 ที่จะถึงนี้ เป็นที่ทราบกันดีว่า จะเป็นก้าวแรกของประเทศไทย และอีก 9 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ASEAN Economic Community (AEC) โดยประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศนั้นประกอบไปด้วย ประเทศไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมียนมาร์ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน ฟิลิปปินส์ และ อินโดนีเซีย โดยมีเป้าหมาย คือ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันภายใต้การเคลื่อนย้ายสินค้าและปัจจัยการผลิตเสรี เพื่อนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ อุปสรรคสำคัญที่ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องเร่งแก้ไขร่วมกัน คือ การลดความเหลื่อมล้ำของระดับการพัฒนา การยกระดับความพร้อมด้านการค้าและการลงทุน ทั้งการปฏิรูปกฎระเบียบ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณสุข การพัฒนามาตรการส่งเสริมการลงทุนและการอำนวยความสะดวกทางการค้า การพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการผลิตในภูมิภาคที่เข้มแข็ง

โดยกลยุทธ์สำคัญอย่างหนึ่งของการส่งเสริมการค้าและการลงทุนเพื่อรองรับ AEC ก็คือ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะครอบคลุมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจทุกด้าน โดยจากข้อมูลของธนาคารโลกพบว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ ดำเนินการโดยรัฐบาลหรืออยู่ภายใต้การมีส่วนเกี่ยวข้องระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบของการแปรรูปเพื่อการส่งออก ดำเนินกิจกรรมการผลิตในอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้ทักษะต่ำ เช่น สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม โดยประเทศที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมให้มีกิจกรรมการผลิตในอุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะแรงงานสูง หรืออุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะสูง หรือมีมูลค่าเพิ่มสูงในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ มาเลเซีย และไต้หวัน ซึ่งสามารถดึงดูดเงินลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะสูง เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์และชิ้นส่วน และเคมีภัณฑ์ รวมทั้งดำเนินการกระจายสินค้าจากแหล่งผลิต โดยแรงผลักดันส่วนหนึ่งในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษมาจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมไปถึงข้อตกลงความร่วมมือระดับภูมิภาคอื่น ๆ เช่น ความร่วมมือในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจจิวิรวดี - เจ้าพระยา - แม่น้ำโขง (ACMECS) และแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย - มาเลเซีย - ไทย (IMT-GT) ซึ่งเป็นความร่วมมือที่ให้ความสำคัญด้านการลงทุน ทั้งนี้ จากข้อมูลของ ADB คาดว่าภายในปี 2558 จะมีเขตเศรษฐกิจพิเศษในภูมิภาคอาเซียนรวมทั้งสิ้น 60

แห่ง โดยเขตเศรษฐกิจพิเศษประมาณ 54 แห่ง จะตั้งอยู่ในประเทศ สปป.ลาว และกัมพูชา นอกจากนี้ ยังมีเขตระเบียงเศรษฐกิจสิงคโปร์ - มาเลเซีย ที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้เมืองยะโฮร์บาห์รู ซึ่งเปิดดำเนินการ ตั้งแต่ปี 2555 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการลงทุนภาคบริการ 6 สาขา ประกอบด้วย อุตสาหกรรม สร้างสรรค์ การศึกษา ที่ปรึกษาทางการเงิน สุขภาพ โลจิสติกส์ และการท่องเที่ยว (วิมล ปั่นคง, 2557)

สำหรับประเทศไทย ที่ผ่านมามีนโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบของนิคม อุตสาหกรรม โดยได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment: BOI) และพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน ในปี 2520 โดยปัจจุบัน BOI ได้แบ่งเขตการลงทุนออกเป็น 3 เขต และมีสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขที่ต่างกัน สำหรับในส่วนของเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณ ชายแดนไทยนั้น ได้เริ่มมีโครงการจากการผลักดันของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ภายใต้กลยุทธ์การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากโครงการระเบียง เศรษฐกิจ (Economic Corridors) โดย ADB ได้บรรจุแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษไว้เป็น แผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพื่อการเปลี่ยนระเบียงขนส่ง (Transport Corridors) ให้เป็นระเบียง เศรษฐกิจ ซึ่งทาง ADB ได้ให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อเสนอแนะเชิงเทคนิคและกลยุทธ์ในการสร้าง และดำเนินการเขตเศรษฐกิจพิเศษในอนุภูมิภาค ตลอดจนการให้การสนับสนุนทางการเงินในการสร้าง โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเชื่อมต่อเขตเศรษฐกิจพิเศษต่าง ๆ ในอนุภูมิภาคเข้าด้วยกัน รวมถึงการเชื่อมต่อเขตเศรษฐกิจพิเศษไปยังท่าเรือ จุดกระจายสินค้า และตลาดปลายทาง ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงได้มีการริเริ่มแผนการ พัฒนาเขตเศรษฐกิจ โดยเฉพาะบริเวณชายแดนในปี 2556 ในรูปแบบของระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรี (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2557)

โดยภายหลังจากประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ภายใต้การ ดำเนินงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ครั้งที่ 1/2557 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2557 ซึ่งมี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นประธานฯ ที่ประชุมฯ ได้ให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะแรกของไทยใน 5 พื้นที่ชายแดน เพื่อให้สามารถก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์ในปี 2558 ได้แก่ 1) แม่สอด 2) อร์ญประเทศ 3) ตราด 4) มุกดาหาร 5) สะเดา (ด้านศุลกากรสะเดาและ ปาดังเบซาร์) โดยเน้นการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของ ประเทศ ในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มการจ้างงานและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้ ประชาชน แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามายังพื้นที่ตอนใน ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้า เกษตรผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน และปัญหาความแออัดบริเวณด่านชายแดน อีกทั้ง ที่ ประชุม กนพ. ได้เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 4 เรื่อง

ได้แก่ 1) สิทธิประโยชน์สำหรับการลงทุน 2) การให้บริการจตุเดียวแบบเบ็ดเสร็จ 3) มาตรการสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว และ 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรในพื้นที่เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและเชื่อมโยงในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทำเนียบรัฐบาล, 2557)

ดังนั้น ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกอาเซียน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อรับมือกับการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ที่กำลังจะถึงในอีกไม่ช้านี้ ซึ่งการพัฒนาพื้นที่เฉพาะให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น จะนำมาซึ่งการกระตุ้นทางเศรษฐกิจ ทั้งการค้า การลงทุน การจ้างแรงงาน การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยปัจจัยที่จะทำให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษา เปรียบเทียบ และวิเคราะห์ เขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศต่าง ๆ และนำบทเรียนที่ได้มาใช้ในการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ การพิจารณาประเด็นกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็เป็นอีกหนึ่งกุญแจดอกสำคัญของความสำเร็จ อย่างไรก็ตามต้องไม่ลืมว่าในการพัฒนานั้นแม้จะนำมาซึ่งโอกาสอันเป็นผลดีต่อภาคเศรษฐกิจ แต่ในทางกลับกันก็นำมาซึ่งผลกระทบทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการพัฒนาด้วย

บรรณานุกรม

ทำเนียบรัฐบาล. (2557). **ผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ**

(กนพ.). สืบค้น 7 พฤศจิกายน 2557 จาก <http://www.thaigov.go.th/th/news1/>

วิมล ปั่นคง. (21 ตุลาคม 2557). **เขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนเพื่อรองรับ AEC**

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ สืบค้น 5 พฤศจิกายน 2557 จาก http://m.itd.or.th/detail-report.php?report_id=618

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. (2557). **รายงานสรุปเชิงนโยบาย โครงการวิจัย**

เรื่อง “แนวทางและมาตรการเพื่อ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่แนวชายแดนของไทย”. กรุงเทพฯ.

เขตเศรษฐกิจพิเศษใหม่เน้นลงทุนไม่ควรพลาด. **หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ**. (14-17 กันยายน 2557).

สืบค้น 6 พฤศจิกายน 2557 จาก

http://ditp.go.th/contents_attach/87935/87935.pdf